

Değerli Velilerimiz;

Psikolojide ebeveyn rolünün çocuklar üzerindeki etkisi, çocuğun kişilik özelliklerinin belirlenmesi, sorun çözme becerilerinin gelişimi ve çevresiyle etkileşimindeki duruşları, 'anne ve babanın tutumu' ile ilişkilendirilmektedir. Biz de anne ve babaların çocuk yetiştirirken benimsedikleri tutumları aşağıdaki konu başlıkları üzerinde sizlere aktarmaya çalışacağız.

ANNE-BABA TUTUMLARI

AİLE

Aile, "Biyolojik veya psikolojik bağları olan ve aralarında tarihsel, duygusal ve ekonomik bir birliktelik olan ve kendilerini aynı evin üyeleri olarak hisseden bireylerin oluşturduğu birlikteliktir.

Ebeveynin benimsediği tutumlar, çocukların gelişim yolculuğunda, kişisel, sosyal ve duygusal dünyasında derin izler bırakarak onların özgüven geliştirme, sorumluluk alma ve sağlıklı ilişkiler kurma becerilerini şekillendirir. Ebeveynler çocuğa yönelik gelişimini destekleyici bir tavır içerisinde olduklarında; çocuklar çeşitli sorunlar karşısında özdeğerlerini kaybetmeden, kendine ve bir başkasına zarar vermeden, uyum içerisinde çözüm üretici davranışları benimserler.

Ebeveynler eleştirel bir tavır içerisinde olduklarında ise; sorunlar karşısında özdeğerini yitirmiş, güvensiz hissettiği, kendini ve ötekini anlayamadığı, duygularını ifade edemediği bir ruh halinde olurlar.

KORUYUCU ANNE BABA TUTUMU

- Çocuğa büyük bir sevgi ile bağlanmışlar, tam benimsemişlerdir.
- Çok sıcak, verici ancak çok koruyucu ve kollayıcıdırlar.
- Tüm yaşamlarını çocuğa göre düzenlemişlerdir.
- Bir dediğini iki etmezler, yaşından küçük bir çocuk gibi davranırlar.
- Çocuklarının kendilerine bağımlı ve her şeyi kendilerine sormasını, danışmasını isterler.

Bu tutumda yetişen çocuklar gençlik çağına adım atınca doğal olarak bocalar, bağımsızlığını elde edemez.

Evde inatçı, nazlı, öfkeli ama dışarıda çekingen, sinmiş ve güvensizdir. Arkadaş edinmekte, bir gruba girmekte güçlük çeker. Ailelerinden ayrı düştüklerinde bunalıma girerler. Kendini göstermesi, girişken davranması çok zor olur. Sorumluluk almaya yanaşmaz, zora gelmez. Bu durum, ilerleyen yıllarda hem akademik hem de mesleki yaşamlarında başarısızlık korkusuyla risk almaktan kaçınmalarına yol açabilir.

İLGİSİZ ANNE BABA TUTUMU

- Bu aileler çocuğa karşı ilgisiz, sevgisiz, ruhsal gereksinimlere karşı duyarsızdırlar.
- İlgisiz ana baba çocuğunu ihmal, hatta psikolojik bakımdan reddeder.
- Çocuk etraflarında engel olarak dolaşmadıkça, ağlamadıkça, bir sorun çıkarmadıkça ilgilenmezler. Denetimleri de çok gevşektir.
- Çocuğu dinlemek, anlamaya çalışmak, davranışının nedenini araştırmak gibi duygusal paylaşımlar görülmez.
- İlgisiz ana baba tutumu çocuğun davranışlarını en az kontrol eden tutumdur.
- Çocuk yakalanmadıkça, göze batmadıkça ceza görmez, yakalanınca da aşırı ceza görür.

Çocukluğunda denetimi zayıf olan gencin evden uzaklaşma, kopma sorunu yoktur. Özgür yetiştiği için gençliğinde daha başına buyruk davranır. Katıldığı grupta arkadaşları gibi olma ve onlardan etkilenirler. İçki ve sigaraya başlamaya eğilimli olurlar.

Engellemeye karşı hoşgörüsüz olurlar. Suç eğilimi olabilir. Bunun sonucunda, otorite figürleriyle sık sık çatışma yaşayabilir ve bu durum, toplumsal kuralları ihlal etme riskinin yanı sıra uzun vadede daha ciddi davranışsal ve hukuki sorunlara yol açabilir.

DENGESİZ /KARARSIZ ANNE BABA TUTUMU

- Anne babanın dengesiz ve kararsız tutumu, anne baba arasındaki görüş ayrılığından ileri gelebileceği gibi, anne ya da babanın kendi içinde gösterdiği tutumdan da ileri gelebilir.
- Anne hoşgörülü bir tutum izlerken baba baskıcı bir tutum benimseyebilir.
- Anne çocuğun bir davranışı karşısında ödüllendiriciyken başka bir gün çok kızabilir.
- Burada söz edilen tutarsızlık sürüp giden türden olanlardır.

Çocuk hangi davranışların uygun, hangilerinin uygun olmadığını kestiremez. İç çatışmalar yaşar. Dengesiz ve tutarsız bir kişilik oluşturabilir. Saldırgan davranışlar gösterirler. Bu durum, çocuğun hem kendisiyle hem de çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurmasını zorlaştırır. Sosyal ortamlarda dışlanma ve reddedilme yaşayabilir, bu da özgüveninin daha da zayıflamasına neden olur. Zamanla, kendini ifade etmekte güçlük çekebilir ve problem çözme becerileri yetersiz kalabilir.

OTORİTER ANNE-BABA TUTUMU

Otoriter tutum sergileyen anne baba, çocuğunu idealize ettiği kişiye erişirme düşüncesiyle hareket ettiğinden katı, baskıcı, hoşgörüsüz ve mükemmeliyetçi bir tutum sergiler. Çocuktan yaşının üstünde olgunluk bekler, hata yapmasına tolerans göstermez.

Tüm ilgi odağı çocuk ve çocuğun davranışlarıdır. Her hareketi en ince detayına kadar izlenir, en ufak hatası düzeltilir, en küçük kusuru giderilmeye çalışılır. Ebeveyn sadece hata ve kusur düzeltmeye yöneldiğinden sürekli gergin, stresli ve aşırı uyarılmış bir haldedir. Çocuk da aynı şekilde hata yapma korkusuyla kaygı ve stres altında yaşar. Bu kaygıyla muhtemelen daha sık hata yapan çocuk, sürekli eleştiriye maruz kalır, azarlanır, suçlanır ve suçuyla orantısız cezalar alır; bazen de şiddet görür. Çocuğun, sürekli eleştirildiğinden dolayı çekingen davranışlar göstermesi kaçınılmazdır. Hatta yanlış yapma kaygısıyla hiçbir şey yapamaz hâle de gelebilir. Aşağılık ve suçluluk duyguları gelişebilir. Öz güven ve olumlu benlik imajı geliştirmesi zordur.

Çocuk kendi duygu ve düşüncelerini ortaya koyamaz çünkü buna izin verilmez. Büyüdükçe kayıtsız şartsız itaatkar ya da isyankar davranışlar içine girebilir. Kolay etki altında kalan, onay beklentisi yüksek birine dönüşebilir.

DEMOKRATİK ANNE-BABA TUTUMU

Demokratik tutuma sahip anne-baba, öncelikle birbirlerine karşı saygı, sevgi ve hoşgörüyü yaklaşan; huzurlu bir aile ortamı oluşturmak için üzerlerine düşen sorumlulukları alan; çocuğuna da aynı saygı, sevgi ve şefkatle yaklaşan kişilerdir. Çocuk aile içinde kabul görür, bir bireydir ve evdeki yeri bellidir.

Demokratik tutuma sahip eşler hem birbirlerine hem de çocuğuna açık ve net yaklaşır; imalar, suçlamalardan uzak dururlar. Eleştiriler kişiliğe değil davranışa yöneliktir ve çocuktan beklentiler yaşıyla orantılıdır. Çocuk yaşına uygun sorumlulukları konusunda bilgilendirilir ve ona sorumluluk verilir. Çocuk kendi duygu ve düşüncelerini paylaşması için yöreklendirilir, ona model olunur. Ailenin bir ferdi olduğu için aile içinde alınan kararlarda çocuğa da danışılır. Anne-baba çocuğuna yol gösterir, onun adına karar almaz, seçim özgürlüğünü çocuğuna bırakır. Çocuk davranışlarının sorumluluğunu üstlenmeye başlar.

Aile her şeyden önce çok iyi rehberdir. Çocuk, alacağı kararlar konusunda serbest bırakılır ve seçimlerinin sonucuna katlanır. Ailenin diğer üyelerinin istek ve ihtiyaçları, dengeli bir biçimde karşılanır. Ev ve toplum kuralları, çocuğa anlatılır ve bizzat uygulaması yapılır. Her şeyden önce anne ve baba iyi bir modeldir. Çocuklarında görmek istemedikleri davranışları kendileri de yapmazlar. Çocuk sınırlar içinde özgürdür. Sözleri dinlenir, yetişkinler tarafından kendisine değer verildiğini ve önemsendiğini hisseder. Kendine saygı duymaya başlar ve öz güven geliştirir. Çocuğa şiddet gösterme ve duygusal yaptırım yerine, konuyu ona anlatmayı ve bu konuda onu ikna etmeyi seçen anne- babanın çocukları; ebeveynlerinin duygu, düşünce, değer, beklenti ve bunların sebepleri- sonuçları hakkında bilgi sahibidirler. Çocuklar buna göre hareket ederler. Evde hangi davranışın sonucunun ne olacağı önceden belirlenmiştir. Aile fertleri arasında açık ve net bir iletişim söz konusudur. Duygu ve düşünceler ve sorunlar yine aynı şekilde konuşarak ve ikna edilerek çözüme ulaştırılmaya çalışılır. Çözüm ararken de demokratik yollara başvurulur.

Demokratik tutumla büyüyen çocuk “olumlu benlik ve öteki imajı” geliştirir. Öz saygısı yüksek, başkalarına saygılı davranan, fikirlerini rahatlıkla ifade eden, düşünen, araştıran, sorgulayan, öz güveni yeterli, insanlarla iyi ilişkiler kurup sürdürebilen, duygusal ve sosyal açıdan dengeli ve mutlu bir kişi olur. Kendine güvenen, yaratıcı ve sosyal yönden gelişmiş bir birey olurlar. Olumsuz durumdan daha az etkilenirler. Okul başarıları yüksektir. Bu çocuklar, karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmada daha etkili stratejiler geliştirebilir ve sorun çözme becerileri güçlüdür. Ayrıca, ekip çalışmalarında uyumlu bir şekilde yer alarak liderlik özellikleri sergileyebilirler. Empati becerileri gelişmiş olduğundan, sosyal çevrelerinde daha olumlu ve destekleyici ilişkiler kurarlar.